

Mohamed Magani: Prizor ribolova u Alžiru

Činilo mu se da se klimatsko zatopljenje usredotočilo na jednu jedinu točku na zemlji, na mjesto koje je naš susjed s trećeg kata odabrao kao odredište za ljetovanje na selu.

Krenuo je na put kako bi održao riječ i odveo svog sina u ribolov na mreže i jegulje: bilo je to prvi put. Upozorio ga je da nema potrebe ponijeti sa sobom mamce, dapače savjetovao mu je neka radije ponese knjigu i svakako ne zaboravi svoj crveni kačket.

Umjesto glista, na udicu će kao ješku stavljati skakavce selce. Dan nakon što su se spustili na odredište, u pratnji milijuna skakavaca selaca, preostalo je na nesreću svega nekoliko stotina jedinki, prepunog želuca, a da bi se mogli vinuti u zrak.

Dječak je shvatio da nema nikakvih izgleda da nađe gliste na poljima koja niz godina nisu vidjela kišu.

Rijeka je usko i zmijoliko vijugala, protezala se podno strme obale, eda bi se otela pogledu, umakla ljudima i životinjama žednima vode, nedopuštenim uređajima za navodnjavanje i kupačima koji ju zagađuju. Otac i sin su hodali uz rub rijeke, penjali se koritom koje je više od tri četvrtine bilo isušeno. Čas su hodali po jednolikom, glatkom, modrikastom šljunku, čas po sitnom pijesku. S njihove desne strane rijeka je sramežljivo rasla. Stigli su do odredišta, svojevrsne ustave visoke jedva dva metra, s koje se spuštala bistra kiša, raspjevana poput pjesničkog vrela. Vapnenasta brazda je izvezla pâs oko spremnika za vodu koji se polako pretvarao u pustinju.

Na pješčanoj klupici u kutu između zidića i vode, mjestu koje mu je bilo dobro poznato još iz djetinjstva, otac je odložio pribor. Pod budnim okom sina počeo je stavljati mamac na udicu, a ovaj ga je neprekidno ispitivao kako je nekoć provodio svoje slobodno vrijeme.

Očima blistavim od uzbuđenja, dječak je uskoro otkrio da je mrena riba čvrstih usta te da se od ove vrste ribe rijetko odustaje. Bacio je udicu uz pomoć oca i smjesta prikovao pogled u plovak.

I tako je naš susjed Mestor Rezzaka upravljao prvim kretnjama svog sina, podučavajući ga umijeću pecanja. Dijete je poslušno učilo.

Proteklo je dvadeset ili nešto više minuta, otac je zamahnuo udicom i ponovno ju bacio u vodu. Dječak je ponovio iste kretnje, napeto slušajući upozorenja koja je stariji mrmljao.

Pola sata kasnije Mestor Rezzaka i njegov sin sjedili su na pijesku, nekoliko koraka udaljeni jedan od drugog, ne skidajući oči s plovaka. Uslijedilo je još deset minuta čekanja, nakon čega je dječak iz naprtnjače izvadio knjigu i otvorio ju na stranici sa svinutim listom. Otac ga je kriomice promatrao. Na koncu je odustao od plovaka i okrenuo se svome sinu koji je u jednoj ruci držao udicu, u drugoj knjigu, a bradom je okretao stranice.

Sjedio je na pješčanom brežuljku, razmišljajući kako samo ribolov može pružiti takav prizor. Nemir navire u dječakovo ukočeno i sabrano držanje, javlja se kretnja unatoč tome što riba ne grize, radnja je u stranicama kojima dječak posvećuje svu svoju pozornost. Odatle i ta živahna prožetost ribolova i čitanja. Knjiga u rukama ribiča može jednako tako nadomjestiti plijen, što nipošto nije slučaj s puškom na ramenu lovca. Ribolov upućuje na kontemplaciju, a ne na oprez koji je svojstven lovu, on daje vremenu onu izvrsnost kakvu poznaju vitezovi ribičkog štapa.

U iščekivanju, slično onome između vremena slanja pisma i odgovora koji kasni, ribič se prepušta svojoj mašti.

- Onda, momče, ne možeš sve vrijeme čitati?
- Ne.
- Ne možeš sve vrijeme ni pecati.

- Ne.
- A što ti onda preostaje?
- Nemam pojma, odgovori dječak.

Mestor Rezzaka izvuče udicu iz vode. Skakavac selac na vrhu udice se raspao. «Reći ću ti što ti preostaje činiti», polagane i minuciozne kretnje su usporavale očeve riječi.

- Što? upita dječak nestrpljivo.
- Ono što si već radio. Tvoja priča počinje na nekom mostu. Jednog dana, ili točnije jednog jutra, tim si mostom prolazio sa svojim djedom. Nosio si ovaj crveni kačket zbog sunca koje je jako udaralo, no ipak nešto slabije nego danas. Izašli ste radi nekih sitnih nabavki, a zatim malo prošetali. Na povratku, zaustavio si se nasred mosta, posve ošamućen od vrućine. Leđima se nasloniš na ogradu i lagano sklizneš na zemlju.

Tvoj djed je hodao pet metara ispred tebe. Okrene se. Zanima li te što je učinio?

- Da, nastavi.
- Došao je do tebe. Spustivši se na tvoju visinu zgrabio je tvoj kačket. Stavio ti ga je na noge. Želiš li doznati što je zatim uradio?
- Mislim da pogađam, sjeo je na njega i svojom ga težinom zgnječio.
- Grdno se varaš, momče. U kačket je ubacio kovanicu od jednog dinara i nastavio put, a da se nije ni osvrnuo. Na tvoje veliko iznenađenje, prolaznici bacaju kovanice u tvoj kačket. Ti ostaješ tamo, nisi kadar pomaknuti se, širom otvorenih očiju, čas gledajući te muškarce i žene – čak i velikodušnu djecu – a čas kup kovanica koji postaje sve veći. Prošlo je više od dvadeset minuta prije nego si potrčao i sustigao djeda, ne spominjući mu uopće novac u svom džepu. U tvojoj glavi već se razvila sjajna zamisao. Tvoj dugi dječji život već te pritišće...

Navečer, nakon ozbiljnog razmišljanja, kažeš svome ocu: «Tata, jednog ću dana biti bogatiji od tebe.» Ipak, znao si da je životni put tvog oca, tvoje obitelji, bio sušta

suprotnost lagodi i bogatstvu. Uostalom, i nadalje si od njega tražio džeparac, govorio mu da podigne glavu iz zadaća svojih učenika i potraži neki unosniji posao.

Narednog dana ponovno se igraš prosjaka. Ah, svega pola sata, jer se bojiš da te ne prepoznaju, premda si oprezan i izbjegavaš most; tražiš mjesto daleko od kuće. Naredna mjera opreza: snađeš se i obučeš staru odjeću. Na tvoje veliko iznenađenje stvar hoda! Ide bolje nego prvi put. Kovanice u tvom kačketu udaraju jedna o drugu. Sutradan ponovno odlaziš na novih pola sata, na neko drugo mjesto, uvijek daleko od kuće.

- Zar nisi ništa primijetio? pita dječak.
- Kako sam mogao znati? reče Mestor Rezzaka, bio si na proljetnim praznicima i često sam te viđao s prijateljima iz razreda. Mislio sam da provodite vrijeme u internet kafeu, ili da idete na stadion, u kino....
- Da li to znači da sam nastavio?
- Svakako! Tvoj djed ti je nesvjesno usadio u glavu plan kako da se obogatiš te kako bi mogao reći tvom ocu da više nije neophodan u tvom životu.

Nastavljaš, dakle, prositi milostinju i gomilati novac. Proljetni praznici su završili, a ti brojiš i prebrojavaš svoj imutak. Lijep kup kovanica za koje si se postarao da ih zamijeniš kod trgovca mješovitom robom, daleko od očiju obitelji i znanaca. Sakrivaš novac i čekaš dana kad ćeš ga potrošiti po svojoj volji.

Teška srca se vraćaš u školu i s nestrpljenjem čekaš ljetne praznike.

Imat ćeš vremena napretek da tvoj poslić urodi plodom. Ali gle, jedna zamisao tvog oca će osujetiti tvoje planove.

S knjigom još uvijek u rukama, dječak je okretao stranice uzbudljive priče.

Da li tražim previše ako te zamolim da prestaneš okretati te stranice, reče Mestor Rezzaka, zar ne možeš zaboraviti tu knjigu?

- Ne znam. O kakvoj zamisli se radi?
- Tvoj otac si je utuvio u glavu da provede ljeto kod djeda i bake. Tvoja majka i svi ostali dijele njegovo mišljenje. Žele pobjeći iz grada i izbjeći paklensku vrućinu. Sanjaju o malo zelenila, stablima voćaka, indijskim smokvama kojih oko kuće tvog djeda i bake ima u izobilju. Zamisao ti se nipošto ne sviđa.
- Da li se ti to pretvaraš da si zaboravio da upravo ja sve vrijeme tražim, molim da nas odvedeš kod djeda i bake? U tom trenutku dječakov plovak tri puta u djeliću sekunde nestade s površine vode. «Pazi!» poluglasno poviče otac. Izbezumljen, sin se okrene prema njemu. Uslijed neoprezne kretnje iz ruku mu ispadne i knjiga i udica. Mestor Rezzaka potrči i izvuče ih iz vode.
- Momče, reče strogo i veselo istovremeno, ni ribolov niti čitanje ne ti polaze za rukom. Na, uzmi svoje stvari.
- Kad već govoriš o tome, nedostaju mi djed i baka, uzdahne dječak sa žaljenjem, ne znajući više što s rukama i dva predmeta s kojih je kapala voda.
- Ne, ovaj put ne, jer si samom sebi govorio da neće biti moguće prositi u blizini bake i djeda. Gle, to je selo, pustoš! Svi se poznaju kilometrima naokolo. Možeš biti siguran da će dolazak nekog stranca biti zamijećen. Mali prosjak! Zamisli reakciju...Pucaš od jada što svom ocu ne možeš skresati u brk: «Tata, jednog dana ću biti bogatiji od tebe».

Knjigu otvorenu na sredini dječak odloži na užareni kamen.

«Bit će suha prije nego što uloviš sardinu, reče otac. Drži, zakvači ovog skakavca na svoju udicu, stavi ga po dužini. Onda ćeš moći nastaviti s čitanjem svoje knjige. Dječak pažljivo uzme kukca podrezanih krila.

- A moja priča?
- Pala je u vodu skupa s knjigom.
- Ne vjerujem ti.

- Imaš ti nastavak u svojoj glavi, momče, nećeš dopustiti da ti netko šapuće na uho tvoju priču. Dok provodiš ljetne praznike na selu, okružen svojim rođacima, neki drugi dječak u prosjačkoj odjeći počinje tražiti milostinju za dvoje. Neki prijatelj iz tvog razreda, naravno, koga si uputio u svoju tajnu. Dao si mu dobre upute gdje se može prositi bez opasnosti: najpodesnije vrijeme za prosjačenje, što mora, a što ne smije činiti. Ukratko, preobrazio si ga u pravog prosjaka. Ali on će otići dalje. Novac mu je draži od svega. Obavijestit će polovicu tvog razreda. Tvoji drugari, ovisno o njihovom broju, sada sanjaju o blagu, a ne o sitnišu!
- Ubuduće mu više ništa neću povjeriti, uzvratit dječak.
- Sve će ih pridobiti tvojom krilaticom: «Tata, jednog dana ću biti bogatiji od tebe». Tvoji drugari postaju odvažni, usuđuju se odlaziti na druga mjesta, a preziru mjesta koja ti poznaješ. Mijenjaju gradove u potrazi za bogatstvom. Svaki za sebe skuplja novac, a potom se nalaze da bi razmijenili lukavstva i pohabanu odjeću. Upravo nakon jednog takvog susreta dva su oca zamijetila svoju loše obučenu djecu kako svega par metara udaljeni jedan od drugog sjede na goljoj zemlji i prose. Od tog trenutka ti ćeš biti najodgovorniji za sve zablude te djece. Na početku školske godine brojni roditelji traže da te se izbacit iz škole.
- Što će se desiti?
- Prisjećaš se mirnih dana uz obalu rijeke i ponovno uzimaš svoju udicu.
- Riba ne grize, a i moja knjiga je potpuno mokra!
- Čvrsto moraš vjerovati da ovo što držiš u ruci nije ribički štap već čarobni štapić. Zar ne osjećaš kako se približava oluja?

Dijete podigne pogled. Odavno nije vidio tako nisko i crno nebo.

Na samom početku je šum rijeke bio jedva čujan, a zatim je počela hućati, talasati se i ljuljati u bijesnoj oluji, vodena se površina njihala u svim smjerovima dok je dan nestajao u tami.

Slapovi kiše prali su pusta polja uz rijeku i pokrenuli bujicu boje zemlje koja se prelijevala svom duljinom brane. Možeš se baciti u rijeku! Uzviknuo je Mestor Rezzaka, dajući znak svom sinu da skine kačket, ova kiša je blagoslov!

- Vidi! reče dječak, ispadaju listovi iz moje knjige!
- Nemoj strahovati, sutra će biti posve suha!
- Ti namjeravaš ponovno doći? Ja neću. Moramo se vratiti!
- Ako me ostaviš nećeš više nikada čuti ostatak tvoje priče. Dodaj mi prvo tvoju udicu da stavim mamac!

Prolom oblaka je postajao sve žešći, a zaglušna tutnjava sve jača. Snažni stupovi vode takvom su se snagom obrušavali na rijeku da se činilo da ribe mogu plivati u kiši. Otac i sin jedva su razaznavali jedan drugoga, nevidljivost ih je gotovo obmotala, svakog zasebno. Mestor Rezzaka je podigao glas kako bi ispričao ostatak priče, ali dječak je čuo samo komadiće nerazumljivih riječi. Počeo je vikati iz protesta. Njegove kretnje i vrisak bili su nalik majmunu urlikavcu i otac se počeo ceriti kao som, dok je njegovo tijelo podrhtavalo od smijeha. «Postoji jedno pravilo kod nas ribiča koji lovimo udicom. Uhvatiš ribu ili je riba ta koja tebe uhvati: skačeš u vodu! A ha ha! O ho ho! Pogodak!... Sada već bijesan, dječak baci pogled na knjigu iz koje su nestajali redci i tinta koja se topila i miješala s kišom, nestajući u rijeci. Srce mu ispuni neutješna tuga. Knjiga je za njega dobila značenje koje je na njezinim stranicama obuhvatilo cijelu priču, onu koja je započela jednog dana na mostu, kao i onu koja se upravo rađala, o neobičnom odlasku u ribolov na obali male rijeke koja se nakon proloma oblaka pretvara u strašnu bujicu, i na koncu onu, neiscrpnu u odnosu na sve ostale, koju će ispričati djedu i čitavoj obitelji. Eto zašto sam nesvjesno okretao stranice, reče sam sebi.

Mokar od glave do pete razmišljao je o mladom junaku iz knjige, divljačiću koji voli mostove i ima dara za crtanje. S udicom u rukama, napravi nekoliko koraka unatrag, zatvori knjigu i umetne istrgnute stranice. Zatim na to stavi velik kamen.

- Što to radiš? Vikne Mestor Rezzaka, vrati se na svoje mjesto!
- Ne mogu je ostaviti. Ne želim.
- Ponovno ti govorim, bit će suha za tren oka. Ovo je prolazna oluja.

Ali oluja se produljila. Riba i dalje nije grizla. Mestor Rezzaka i njegov sin s teškom su mukom držali udice u nemirnoj rijeci. «Navikli smo se na buku, reče otac, sada možeš

saslušati kraj tvoje priče. Neće te izbaciti iz škole. Odlaziš pred disciplinsko vijeće i kažnjavaju te s dva tjedna isključenja...»

Upravo u tom trenutku priče o dječaku, nagli i snažan trzaj gotovo mu je iščupao udicu iz ruke. Otac, koji je bio na oprezu, poletio je u pomoć.

- Grize! Grize! Drži čvrsto štap! Polako, polako.

Štap se savijao pod nizom uzastopnih trzaja. Dječak je vukao svom snagom. Kiša ga je šibala po licu, a njegove ruke su bile skliske.

- Tata, pomози mi!
- Moraš se sam izvući! Kao u tvojoj priči!
- Nisam ništa čuo u nastavku!
- Uskoro ćeš vlastitim očima vidjeti kraj.

Vrh štapa bio je uronjen u vodu, a udica je plesala na sve strane. Herojskom snagom dječak se nagnuo unatrag i gotovo pao na leđa. Mestor Rezzaka je hladnokrvno stajao.

- Jasno je da su vaše snage nejednake. Ne smiješ se boriti protiv ribe. Trebaš je utopiti!
- Što? Pa već je u vodi, tata!
- Prvo se povuci, a onda napadaj! Umori je!

Osnažen očevim savjetima, sin je malo po malo počeo ovladavati svojim pokretima. Odustao je od borbe i promatrao plovak kako pleše poput jo-joa u bujici. Zatim je popustio pred snagom koja ga je vukla i polako napredovao niz rijeku u njezinom smjeru. Prešao je nekih petnaest metara duž strme obale. Bjesomučni pokreti udice su se smirili. Korak po korak i dječak je počeo hodati natraške. U tom je trenutku ugledao kako se iz vode polako pomalja tako velika riba da je pomislio da je morski pas.

Mestor Rezzaka je dotrčao. Tusta i tamna riba se koprcala na pijesku, a njegov sin ju je promatrao s nevjericom.»Eto završetka tvoje priče! Kakva krasna mrena! Nalik je završetku tvoje priče, zar ne? Osim ako ne želiš nastaviti pecati? Trebao bi je pokloniti svome djedu u znak isprike.»

S francuskog prevela Milena Bekić Milinović